

Coordonare inter-sectorială în sistemele pentru copilăria timpurie: abordarea Primokiz

- ▶ *Coordonarea între sectoare este esențială pentru oferirea de servicii stabile pentru copilăria timpurie.*
- ▶ *Primokiz sprijină guvernele locale în dezvoltarea de strategii cuprinzătoare pentru copilăria timpurie.*
- ▶ *Fundația Jacobs a inițiat Primokiz în Elveția, iar acum îl aplică și în România, în parteneriat cu ISSA.*

Konstantina Rentzou
Manager Senior de Proiect

Mihaela Ionescu
Director de Programe
Asociația Internațională
Step by Step (ISSA),
Leiden, Olanda

Philine Zimmerli
Manager de Programe
Fundația Jacobs,
Zurich, Elveția

Cristiana Boca
Coordonatoare a
Departamentului pentru
Educația Timpurie, CEDP
Step by Step,
București, România

Serviciile pentru copilăria timpurie sunt oferite printr-o gamă largă de programe, administrate în principal de către sectoarele de educație, sănătate și servicii sociale. Deși scopul de ansamblu al acestor servicii este de a le oferi cel mai bun început posibil copiilor și familiilor lor, fiecare dintre ele adoptă un set diferit de principii, valori, cadre de acțiune, culturi și practici profesionale. Adesea, această situație duce la instabilitatea sau lipsa de continuitate a furnizării serviciilor, precum și la o calitate neomogenă a acestora.

Bazându-se pe cele de mai sus, inițiativele recente pentru politici și cercetare îndeamnă la o reexaminare a viziunii noastre pentru copii și copilărie, la planificarea și inițierea de eforturi coerente cu scopul de a le oferi atât copiilor, cât și familiilor lor, o gamă largă de servicii de înaltă calitate, care să le asigure cel mai bun început posibil în viață și condiții de îngrijire stimulatoare. Există nevoia de a oferi servicii aliniate și coordonate, deoarece starea bună de sănătate, nutriția, securitatea și siguranța, îngrijirea sensibilă și oportunitățile de educație timpurie sunt toate la fel de importante în dezvoltarea unui copil (Organizația Mondială a Sănătății et al., 2018).

Aceste îndemnuri sunt documentate cu rezultatele studiilor care sugerează că oferirea de servicii coordonate și aliniate are un efect pozitiv pentru copii (cum ar fi un comportament îmbunătățit); pentru părinți și familii (de exemplu, timp mai mult de căutare a unui loc de muncă, mai multe opțiuni de angajare, o situație financiară a familiei ameliorată); și pentru persoanele care lucrează cu copiii mici (practici și dezvoltare profesională ameliorate) (Ionescu et al., 2017).

În plus, îndernul la servicii coordonate se bazează și pe fundamentul universalismului progresiv, care este considerat o abordare eficientă pentru adresarea inegalităților încă de timpuriu și pentru creșterea echității și a egalității de șanse. Această abordare asigură disponibilitatea aceluiași servicii pentru toți, stabilirea unui continuum al îngrijirii stimulatoare și furnizarea de servicii intensive familiilor și copiilor cu nevoi speciale. De asemenea, asigură oferirea de servicii care acoperă toate domeniile de la intervenții sociale, la protecția copilului. Unul din principiile de bază ale Asociației Internaționale Step by Step (ISSA) este acela că „este necesar un sat întreg pentru a crește un copil”. În acest sens, munca ISSA s-a concentrat pe nevoia de coordonare orizontală și verticală a serviciilor, cu scopul de a ne asigura că nevoile și drepturile copiilor și familiilor sunt respectate, și că fiecărui copil i se oferă ample oportunități pentru bunăstare și dezvoltare

optimă. În completarea altor inițiative, ISSA a adoptat contribuția pe care abordarea Primokiz o poate avea în atingerea unei strategii cuprinzătoare și aliniate pentru copilăria timpurie.

Învățând din diverse contexte naționale

Coordonarea serviciilor este un proces de durată și o călătorie lungă. ISSA s-a angajat să parcurgă calea coordonării serviciilor pentru copilăria timpurie și a început să contribuie la învățarea despre și documentarea acestei călătorii prin mecanisme variate. Principiile aflate la baza abordării de ansamblu și a filosofiei de lucru într-un mod integrat sunt centrale fiecărui efort în vederea coordonării mai bune între sectoare, cu scopul de a stimula dezvoltarea optimă a copiilor prin oferirea de servicii de înaltă calitate.

Astfel de principii au fost subliniate în Proiectul INTESYS¹, în care ISSA a jucat un rol important în dezvoltarea unui set de instrumente care le permite tuturor actorilor de la niveluri diferite în sistemul pentru copilăria timpurie să stabilească un dialog pe orizontală și verticală și să-și construiască împreună calea comună pentru cooperare și coordonare. Rezultatele proiectului INTESYS evidențiază faptul că nu există o cale unică spre integrare. Orice intervenție ce are ca scop integrarea se poate face de jos în sus (furnizarea concretă a serviciului, comunitate, părinți) și/sau de sus în jos (conducerea agențiilor, politicile și strategiile), dar trebuie să fie aliniată și să se bazeze pe trei elemente de bază:

1. viziune și cunoștințe comune între părțile interesate,
2. factorii cheie care sprijină integrarea și
3. practici de calitate.

¹ INTESYS a fost un proiect finanțat de Comisia Europeană ca parte a programului Erasmus+, Acțiunea cheie 3 – Proiecte de cooperare ce privesc înainte. Proiectul a început în noiembrie 2015 și s-a finalizat în aprilie 2019 și a fost implementat în patru țări: Belgia, Italia, Portugalia și Slovenia.

Fotografie: prin amabilitatea Fundației Jacobs

Rezultatele sugerează faptul că, pentru a fi eficientă, călătoria spre integrare trebuie să se bazeze pe un proces participativ continuu de planificare, acțiune și reflecție, care să asigure luarea în considerare a nevoilor copiilor și familiilor, precum și capacitățile și posibilitățile tuturor actorilor implicați.

Dat fiind rolul său în dezvoltarea capacității de stimulare dincolo de frontiere a învățării despre ameliorarea serviciilor pentru primii ani, angajamentul ISSA pentru coordonarea inter-sectorială a sistemelor pentru copilăria timpurie a fost recent recunoscut de către Fundația Jacobs, care i-a acordat licența Primokiz, având planul de a face disponibilă abordarea și în alte țări.

Abordarea Primokiz

În anul 2012 a fost lansat programul Primokiz de către Fundația Jacobs, cu scopul de a sprijini municipalitățile, orașele și cantoanele în dezvoltarea de strategii cuprinzătoare pentru copilăria timpurie. La început au participat 18 orașe elvețiene mici și medii și trei cantoane. Experții în copilăria timpurie au lucrat cu aceste orașe și cantoane la elaborarea unei analize de situație și, bazându-se pe aceasta, la formularea unei strategii cuprinzătoare care să aibă ca scop conectarea programelor pentru educația și îngrijirea timpurie, în stadiu de proiect sau existente, într-un mod care să aibă cel mai mare impact posibil și care să corespundă diverselor nevoi ale copiilor din respectivul oraș sau canton și familiilor lor.

Două aspecte sunt unice în cadrul acestei abordări: conectează entitățile administrative cu sfera politică și actorii privați în domeniul copilăriei timpurii (cooperare pe orizontală și verticală); și transmite mesajul că problema copilăriei timpurii se întinde pe mai multe domenii, astfel că sectoarele pentru educație, sănătate și servicii sociale sunt responsabile împreună.

Drept răspuns la succesul Primokiz și la cererea mare pentru acest program, în 2016, Fundația Jacobs a decis să introducă o versiune extinsă numită Primokiz2, pentru care a format un parteneriat cu Fundația Roger Federer și Fundația RADIX pentru sănătate din Elveția, ca partener de implementare. Primokiz2 este acum implementat în peste 30 de localități din Elveția și urmărește să aibă încă 50 de localități adiționale participante. Acestea sunt asistate în dezvoltarea de strategii cuprinzătoare pentru copilăria timpurie cu scopul de a crea condițiile structurale și programele adecvate în funcție de nevoile copiilor și ale familiilor lor.

„Această abordare conectează entitățile administrative cu sfera politică și actorii privați și transmite mesajul că problema copilăriei timpurii se întinde pe mai multe domenii.”

Extinderea abordării Primokiz

În anul 2015 abordarea Primokiz a fost introdusă cu succes în țara vecină Elveției, Germania, ca parte a programului național „Qualität vor Ort” (Calitate la nivel local), Germania fiind similară Elveției în privința structurilor politice și ale societății. Sprijinit de Ministerul Federal German pentru Probleme Familiale, Cetățeni Seniori, Femei și Tineret, precum și de către Fundația Jacobs, programul este implementat de către Deutsche Kinderund Jugendstiftung (Fundația Germană pentru Copii și Tineret).

Pe lângă stimularea calității în contextele pentru copilăria timpurie și organizarea „Dialogurilor despre educația timpurie”, programul oferă sprijin pentru 20 de municipalități germane pentru dezvoltarea de strategii cuprinzătoare pentru copilăria timpurie bazate pe abordarea Primokiz.

La un an după încheierea primei faze a programului Primokiz în Elveția, o evaluare a arătat că în aproape toate localitățile participante se obțineau decizii pozitive din partea decidenților politici, care considerau strategia ca fiind binevenită și erau de acord cu măsurile și fondurile sugerate pentru implementare. Mai mult, s-a raportat că se stabilise formarea de rețele și coordonarea dintre sectoarele de educație, sănătate și servicii sociale, precum și între toți actorii din domeniu. Prin procesul participativ, între toți actorii implicați s-a dezvoltat o conștientizare și o mai bună înțelegere a importanței și aspectului cuprinzător al copilăriei timpurii.

În mod unanim, sprijinul și implicarea continuă a decidenților politici au fost considerate cruciale succesului dezvoltării strategiei. Efecte pozitive similare s-au observat și în municipalitățile germane care se află încă în procesul de finalizare a strategiilor.

România crește cu tine

Bazându-se pe experiența de durată în domeniul copilăriei timpurii, pe rezultatele recente ale proiectului INTESYS și pe cunoștințele aduse de abordarea Primokiz, ISSA continuă să crească gradul de conștientizare a importanței dezvoltării unei politici și a furnizării de servicii coordonate pentru copilăria timpurie. În prezent, în parteneriat cu Fundația Jacobs, CEDP Step by Step și Reprezentanța UNICEF în România, ISSA implementează o inițiativă de patru ani în România, pentru pilotarea de noi metode de proiectare, planificare și furnizare a serviciilor pentru copilăria timpurie destinate celor mai mici copii și familiilor lor, prin cooperare și coordonare îmbunătățite la nivel de comunitate sau municipalitate.

Această inițiativă, numită „România crește cu tine”, are ca scop schimbarea paradigmei, avansând agenda politicilor și practicilor pentru copilăria timpurie din țară, în același timp argumentând importanța serviciilor de înaltă calitate pentru copilăria timpurie.

„În mod unanim, sprijinul și implicarea continuă a decidenților politici au fost cruciale succesului dezvoltării strategiei.”

Între alte modele și metodologii, abordarea Primokiz va fi utilizată pentru a stimula dezvoltarea unei rețele puternice și cuprinzătoare de actori din sectorul administrativ, profesional și privat, care vor lucra împreună pentru a analiza situația curentă, a dezvolta o viziune pentru furnizarea de servicii în viitor și a forma legături între domeniul sănătății, protecției sociale și educației precum și din toate instituțiile și grupurile de interes relevante, atât pe verticală, cât și pe orizontală.

Primokiz va fi utilizat în două județe pilot din România și într-un sector din București. Cele două județe selectate pentru a lua parte la inițiativa „România crește cu tine” au exprimat un interes deosebit pentru proiect și o preocupare crescândă pentru serviciile de înaltă calitate pentru copilăria timpurie, cu scopul de a răspunde mai bine nevoilor locale.

Proiectul se va baza pe eforturile locale, experiența și cunoștințele precedente de întărire a serviciilor pentru copilăria timpurie, precum și pe expertiza Reprezentanței UNICEF în România și a CEDP Step by Step, pentru a sprijini serviciile de calitate pentru copiii cei mai mici.

Lecțiile învățate și informațiile de profunzime din țările în care se aplică vor sprijini scopul de extindere a unei abordări cuprinzătoare a serviciilor pentru copilăria timpurie la nivel național. La începutul său, proiectul va fi implementat în aproape 60 de servicii pentru copii de la naștere la șase ani. Proiectul aspiră să atingă pe parcursul celor patru ani de implementare până la 100 de servicii pentru primii ani, atât tradiționale (precum grădinițe și creșe), cât și complementare. Planurile de viitor în cadrul parteneriatului dintre Fundația Jacobs și ISSA includ continuarea parteneriatului în România și explorarea implementării abordării Primokiz în alte două țări.

➔ [Accesați online acest articol la adresa earlychildhoodmatters.online/2019-11](https://earlychildhoodmatters.online/2019-11)

Acest articol din publicația *Early Childhood Matters* este disponibil în limba română prin intermediul unui parteneriat între Fundația Bernard van Leer și Asociația Internațională Step by Step (ISSA), în colaborare cu Asociația Centrul Step by Step pentru Educație și Dezvoltare Profesională, membră ISSA.

REFERINȚE

Ionescu, M., Trikić, Z. and Pinto, L.M. (2017). *INTESYS Toolkit. Towards Integrated Early Childhood Education and Care Systems – Building the foundations*. Disponibil la: <http://www.europe-kbf.eu/en/projects/early-childhood/intesys/toolkit> (accesat în februarie 2019).

World Health Organization, Unicef and World Bank Group. (2018). *Nurturing Care for Early Childhood Development: A framework for helping children survive and thrive to transform health and human potential*. Geneva: World Health organization. Disponibil la: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/272603/9789241514064-eng.pdf> (accesat în februarie 2019)